

**ЕЛЕМЕНТИ И КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА У НАСТАВИ
ФИЛОЗОФИЈЕ И СОЦИОЛОГИЈЕ**

Предметни наставник: Маријан Кујунџић

Суботица, 2024.

САДРЖАЈ:

1. ФОРМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ	3
2. СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ	3
3. ОПШТА ОДРЕДБА КРИТЕРИЈУМА БРОЈЧАНОГ ОЦЕЊИВАЊА	3
4. ПИСАНА ПРОВЕРА ЗНАЊА	5
5. УСМЕНА ПРОВЕРА ЗНАЊА	6
6. ОЦЕНА УСМЕНИХ ИЗЛАГАЊА НА ЗАДАТУ ТЕМУ И ОЦЕНА ЕСЕЈА	6
6.1. КВАЛИТАТИВНИ КРИТЕРИЈУМИ ЗА ВРЕДНОВАЊЕ	7
6.1.1. КРИТЕРИЈУМ ЗА ВРЕДНОВАЊЕ УСМЕНОГ ИЗЛАГАЊА НА ЗАДАТУ ТЕМУ: НАЧИН И ЗАНИМЉИВОСТ ПРЕДСТАВЉАЊА РАДА	7
6.1.2. КРИТЕРИЈУМИ ПИСМЕНОГ ПРИКАЗИВАЊА САДРЖАЈА: СИСТЕМАТИЧНОСТ И СМИСАО ЕСЕЈА ОДНОСНО РАД НА ЗАДАТУ ТЕМУ	8
7. ВРЕДНОВАЊЕ ПОПРАВНИХ, ПРЕДМЕТНИХ, ДИФЕРЕНЦИЈАЛНИХ И ВАНРЕДНИХ ИСПИТА	9
8. ПРИГОВОР НА ПОНУЂЕНУ ОЦЕНУ ПО ГОРЕ НАВЕДЕНИМ КРИТЕРИЈУМИМА	9

Критеријуми оцењивања постигнутог знања ученика у оквиру предмета филозофија се оцењују формативно и сумативно.

1. ФОРМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Формативно оцењивање се одвија у оквиру континуираног праћења те прикупљања повратних информација о напретку ученика кроз следеће елементе:

- ангажовање на часовима,
- израду домаћих задатака,
- учествовање у тематским дебатама
- рад у групи
- видљива заинтересованост за целокупан наставни процес.

Формативно оцењивање се евидентира у педагошкој документацији предавача.

Процес не обухвата само формативно оцењивање већ уједно и подразумева давање смерница и препорука за даљи рад који води ка напредовању.

2. СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ

Сумативно оцењивање се састоји од:

- петнаестоминутне провере знања (писмене или усмене),
- контролних задатака, односно тестова
- усмених одговарања,
- практичних радова у облику есеја или кратког усменог излагања (презентације).

Свака оцена је јавна те усмено или писмено образложена, евидентирана је у педагошку свеску и електронски дневник.

3. ОПШТА ОДРЕДБА КРИТЕРИЈУМА БРОЈЧАНОГ ОЦЕЊИВАЊА

Оцену недовољан (1) добија ученик који:

- не испуњава критеријуме за оцену довољан
- не показује заинтересованост за сопствени процес учења, нити напредак.

Оцену довољан (2) добија ученик који:

- Препознаје и разуме кључне теме, појмове и информације;
- Решава једноставне проблемске ситуације у познатом контексту;
- Следи упутства и извршава задатке уз подршку наставника;

Оцену добар (3) добија ученик који:

- Упознао је тематске целине, одговарајућа питања и решења појединих учења;
- Уме да репродукује, али недостаје му смелости да промисли, критички преиспита и продуби своја знања;
- Самостално извршава рутинске радне задатке према стандардизованој процедури, групише податке према задатим критеријумима;
- Следи упутства и савете, захвалан је за групни рад.

Оцену врло добар (4) добија ученик који:

- Познаје суштину учења значајних мислилаца и школа;
- Уме да поставља битна питања и уочава проблемске изазове;
- Повезује садржаје, појмове и концепте из различитих области са ситуацијама из социјалног и личног живота; у стању је да усвојено знање примени односно објасни кроз практичан пример;
- Заузима ставове на основу сопствених тумачења и аргумената;
- Показује одговорност за свој напредак и отворен је за комуникацију;

Оцену одличан (5) добија ученик који:

- Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра сложене садржинске целине и чињенице; процењује вредност теорија, идеја и ставова;
- Уме да се замисли над оним што је саморазумљиво и подразумевано, да вишеструко сагледава и аргументовано мисли;
- Прати појмовне везе и развој предметне терминологије
- Изражава се на различите начине усмено, писано, практично и др.), укључујући и коришћење информационих технологија.
- Примењује усвојена знања учешћем у дебатама, писањем есеја, припремом презентација, одговарајућих илустрација итд;

Закључне оцене из предмета:

- Закључна оцена за успех из предмета је недовољан (1), ако је аритметичка средина свих појединачних оцена мања од 1,50.
- довољан (2), ако је аритметичка средина свих појединачних оцена од 1,50 до 2,49.
- добар (3), ако је аритметичка средина свих појединачних оцена од 2,50 до 3,49;
- врло добар (4), ако је аритметичка средина свих појединачних оцена од 3,50 до 4,49;
- одличан (5), ако је аритметичка средина свих појединачних оцена најмање 4,50;

Закључна оцена не може бити већа од највеће појединачне оцене забележене у дневнику. Међутим, закључна оцена може бити већа од аритметичке средине уколико је наставник проценио да је знање ученика на вишем нивоу него што оцене показују, у складу са изузетним напретком ученика.

4. ПИСАНА ПРОВЕРА ЗНАЊА

У току школске године у зависности од обима планираног градива специфичности предметне тематске целине/области те спретности и способности одељења, ученици треба да напишу најмање

- две писмене провере знања (дуже од 15 минута) из предмета *филозофија* (2 часа недељно)
- једну писмену проверу знања (дуже од 15 минута) из предмета *социологија* (1 час недељно)

у недељама које је педагог предавач планирао и управа школе објавила на листи писаих провера знања.

Критеријуми за оцењивање, изражени у процентима (%), су следећи:

постигнути проценти (%) оцена:

- % 0 -49 недовољан (1)
- % 50 – 62 довољан (2)
- % 63 – 74 добар (3)
- % 75 – 86 врло добар (4)
- % 87 – 100 одличан (5)

У случајевима када професор процени да је градиво које проверава захтевније или да користи таксономски захтевније облике провере знања (нпр. есеј), сваку границу може да спусти за највише 5 одсто. Промену критеријум мора бити објављен и познат ученицима пре писања задатка. Такође, критеријум се може прилагодити у складу са тим (свака граница се благо повећава, али не за више од 5%) ако се писмено испитује ужа област знања (нпр. само једно или два поглавља) или при једноставнијим облицима провере (нпр. само задаци опционог типа заокруживања). Такође, и овај измењени критеријум мора бити објављен и познат ученицима пре писања.

5. УСМЕНА ПРОВЕРА ЗНАЊА

Усмена провера знања се унапред поименично током школске године најављује и спроводи барем

- две усмене провере знања (дуже од 15 минута) из предмета *филозофија* (2 часа недељно)
- једну усмену проверу знања (дуже од 15 минута) из предмета *социологија* (1 час недељно).

Сваки педагог има своју методу усменог испита, која се у основи састоји од три питања. Питања се могу постављати одједном или по деловима. У случају проблема, ученику се постављају потпитања за једно питање, која га воде до потпунијег одговора на шире питање.

Уколико наставник одлучи, може дозволити ученику да припреми своје одговоре на усменом испиту постављајући му питања, а кандидат структурира одговоре које ће рећи тако што записује кључне тачке на празан лист папира, али разлози за такво испитивање морају бити оправдани - нпр. већа затвореност ученика, при већем раскорак између писмених и усмених оцењивања у корист писмених оцењивања и сл.

6. ОЦЕНА УСМЕНИХ ИЗЛАГАЊА НА ЗАДАТУ ТЕМУ И ОЦЕНА ЕСЕЈА

У зависности од специфичности теме, наставник бира одговарајући формат за проверу и оцењивање знања – у датом случају је и писање есеја или рада мањег обима на задату тему један од начина да наставник вреднује знање ученика у писменом облику.

Предметни наставник је уједно дужан да припрема ученике за израду рада кроз практичне упуте и савете при чему их уједно детаљније упознаје са критеријуми за вредновање оваквих облика вредновања а пошто су критеријуми квалитативни, оквирно су написани као додатак у доле наведеним критеријумима (види ниже у тексту: Квалитативни критеријуми за вредновање 1) Критеријум за вредновање усменог излагања на задату тему: начин и занимљивост представљања рада и 2) Критеријуми писменог приказивања садржаја: систематичност и смисао есеја односно рад на задату тему).

За оцењивање рада обично се користи неколико критеријума: начин и занимљивост излагања пред осталим ученицима, сумирање важних информација и усвајање критичког односа према изнетом, систематичност и разумност писаног излагања садржаја. За процену полемичког есеја о прочитаном тексту/анализи филма/рефлексивном писму... итд, користимо критеријуме истицања главне идеје прочитаног текста или гледаног филма и постављања теза или слагање или неслагање са њима, анализирање аргумената аутора, изношење сопствених аргумената и поткрепљивање теза примерима или цитатима, јасноћа изражавања, организација и кохерентност текста. У евалуацији семинарских радова користе се критеријуми јасно приказаног проблема и хипотеза, померена теоријска полазишта, правилно описан методолошки приступ и приказани налази који се правилно тумаче, критички вреднују, сумирају и презентују. Детаљнија упутства и критеријуме оцењивања ученици уче током часова уочи писања есеја или рада. ученици ће добити једну оцену на из пројектног рада на задату тему.

6.1.КВАЛИТАТИВНИ КРИТЕРИЈУМИ ЗА ВРЕДНОВАЊЕ

6.1.1. КРИТЕРИЈУМ ЗА ВРЕДНОВАЊЕ УСМЕНОГ ИЗЛАГАЊА НА ЗАДАТУ ТЕМУ: НАЧИН И ЗАНИМЉИВОСТ ПРЕДСТАВЉАЊА РАДА

Недовољан – Ученик не зна шта чита или о чему прича; изложено нема правог смисла.

– ученик није критичан према прочитаном материјалу, не наводи примере и/или аргументе за и против чињеница из литературе.

Довољан – Ученик трежи садржај или се тешко сналази при читању написаног; користи термине које не разуме; презентација је јалова и досадна, не привлачи публику.

– ученик није критичан према прочитаном, али наводи неке примере и/или аргументе, који нису логични и доследно изведени и засновани су искључиво на личном искуству.

Добар – ученик течно чита писани текст; може и да објасни већину прочитаног, али је излагање недовољно разноврсно и занимљиво; ученик не користи вешто помоћни материјал.

– ученик показује знаке критике у односу на оно што је прочитао и наводи неке примере и/или аргументе за и против, на основу личног искуства.

Врло добар – ученик самостално прича и само се мало помаже белешкама на листовима или презентацијама; разуме о чему говори, излагање је углавном занимљиво и разноврсно; користите неке пропратне материјале и примере.

– ученик успоставља критички однос према прочитаном, повезује теорију са свакодневним животом и актуелним догађајима, примери и/или аргументи су добри, али нису у потпуности развијени.

Одличан – ученик самостално прича и има добар контакт са слушаоцима, које уме да привуче контактом очима, говором тела и пренетим садржајем; добро влада садржајем који износи, излагање је занимљиво и оригинално; ученик користи обиље пратећег материјала (постери, слике, чланци, фолије, материјал или наставни листови за слушаоце, које активно укључује у изградњу знања).

– ученик успоставља критички однос према прочитаном, разуме претпоставке иза изнетих чињеница и последица, тј. уме да смести прочитано у шири друштвени контекст; аргументи који подржавају или поричу прочитано су јаки и потпуно релевантни.

6.1.2. КРИТЕРИЈУМИ ПИСМЕНОГ ПРИКАЗИВАЊА САДРЖАЈА: СИСТЕМАТИЧНОСТ И СМИСАО ЕСЕЈА ОДНОСНО РАД НА ЗАДАТУ ТЕМУ

Недовољан – ученик не преда писмени рад или је предато плагиум (преузет са интернета или од другог лица уз тврдњу да је предато лични производ сопственог рада и истраживања).

Довољан – ученик доставља рад у коме само преписује поједине пасусе из литературе који нису међусобно повезани / површно износи одређене чињенице из прочитане литературе.

Добар – ученик подноси рад у коме је већи део текста директно преписан из литературе, али је текст смислен и организован, литература је цитирана, али сувише површно или нетачно.

Врло добар – студент доставља рад у коме је јасно и транспарентно представљен садржај рада а начин писања одражава разумевање ученика о прочитаном; ученик користи чињенице из различите литературе, литература је правилно и потпуно цитирана.

Одличан – ученик доставља рад који систематски и јасно илуструје како чињенице из литературе тако и питања која се постављају пред студента и покушава да одговори на ова питања...

7. ВРЕДНОВАЊЕ ПОПРАВНИХ, ПРЕДМЕТНИХ, ДИФЕРЕНЦИЈАЛНИХ И ВАНРЕДНИХ ИСПИТА

Из предмета социологије и филозофије, поправни, предметни, диференцијални и ванредни испит се оцењују у складу са правилником о оцењивању објављеном у Просветном гласнику односно по правилнику Музичке школе Суботица. На крају припремног или наставног периода наставник, а у случају комисијског испита наставник са члановима комисије, оцењује да ли знање ученика испуњава критеријуме минималних стандарда знања или је неопходан поправни испит.

8. ПРИГОВОР НА ПОНУЂЕНУ ОЦЕНУ ПО ГОРЕ НАВЕДЕНИМ КРИТЕРИЈУМИМА

Наставник јавно предлаже оцену ученику сходно критеријумима оцењивања односно вредновања, те оправдава зашто би предложена оцена за одређеног ученика требала да одговара критеријумима вредновања.

Уколико ученик није задовољан предложеном датом или закључном оценом током или крају полугодишта, или на крају школске године, у прилици је да одговара градиво или ради полугодишњи односно годишњи тест у зависности да ли је у питању тематска целина, област, крај првог полугодишта или крај школске године.